

ВИВЧАЄМО ДОСВІД

УДК 37.01/.09

DOI 10.25128/2415-3605.22.2.16

ОЛЕКСАНДРА КАШУБА

<https://orcid.org/0000-0002-5478-2875>

o.kascuba@tnpu.edu.ua

кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ТЕТЯНА КРАВЧУК

<https://orcid.org/0000-0003-1396-4573>

kravchuk@tnpu.gmail.com

кандидат філологічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ГАЛИНА НАВОЛЬСЬКА

<https://orcid.org/0000-0003-4196-0123>

gnavolska@tnpu.edu.ua

кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

АНДРІЙ ТУРЧИН

<https://orcid.org/0000-0002-1690-8967>

andrijturchyn@tnpu.edu.ua

кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА)

Розглянуто питання про особливості організації змішаного навчання в умовах воєнного стану. Проаналізовано погляди науковців на визначення терміна «змішане навчання» та окреслено шляхи реалізації дистанційного формату навчання в ТНПУ. Основну увагу зосереджено на використанні системи управління навчальним контентом MOODLE зокрема та організації центру дистанційного навчання ТНПУ загалом. Окреслено заходи щодо реалізації повноцінного функціонування освітнього процесу в період пандемії COVID-19: розробка нормативної бази, інформаційне, програмне та апаратне забезпечення, налагодження комунікації з викладачами та студентами, підвищення кваліфікації персоналу, що стало надзвичайно важливим для здійснення навчального процесу із уведенням в Україні

ВИВЧАЄМО ДОСВІД

воєнного стану в лютому 2022 р. На основі даних, отриманих після проведеного анкетування студентів, встановлено, що перевагами дистанційного формату навчання є: навчання в комфортній та звичній обстановці, гнучкість навчального процесу, а недоліками – недостатня самоорганізація студентів, ризик необ'єктивної оцінки, відсутність необхідних навичок та проблеми з інтернетом. Обґрунтовано важливість безпосередньої взаємодії студентів між собою та з викладачами в аудиторії. Визначено, що загалом ефективність дистанційного навчання респондентами оцінена як середня.

Враховуючи викладене вище, можна зробити висновки, що змішаний формат навчання є найбільш оптимальним в умовах воєнного стану. Він гарантує здобувачам освіти безпечне середовище, доступність, інклюзивність, індивідуальність навчання.

Ключові слова: змішане навчання, дистанційний формат навчання, освітній процес, воєнний стан.

OLEXANDRA KASHUBA

PhD in Pedagogy, Associate Professor
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
2 Maksym Kryvonis Str., Ternopil

TETIANA KRAVCHUK

PhD in Philology, Associate Professor
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
2 Maksym Kryvonis Str., Ternopil

HALYNA NAVOLSKA

PhD in Pedagogy, Associate Professor
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
2 Maksym Kryvonis Str., Ternopil

ANDRII TURCHYN

PhD in Pedagogy, Associate Professor
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
2 Maksym Kryvonis Str., Ternopil

FEATURES OF THE ORGANIZATION OF BLENDED LEARNING AT TERNOPIIL V. HNATIUK NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY UNDER THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

The full-scale invasion of Russian troops into Ukraine prompted the Ministry of Education and Science to organize the educational process under martial law and introduce restrictions that would guarantee the safety of students and teaching staff. Universities have started the educational process in 2022–2023 in different formats, taking into account the security situation in the region, guided by the Recommendations of the Ministry of Education and Culture of Ukraine and within the limits of their autonomy. Ternopil Volodymyr Hnatiuk National University began to work in a mode that is as close as possible to the traditional format, with a flexible application of elements of blended learning.

The purpose of the article is to characterize the peculiarities of the organization of blended learning in the conditions of martial law. The views of scientists on the definition of the term «blended learning» were analyzed and the ways of implementing the distance learning format at the university were outlined. The main focus is on the use of the educational content management system MOODLE and the overall organization of the TNPU distance learning center. A number of measures have been outlined to implement the full functioning of the educational process during the COVID-19 pandemic: development of a regulatory framework, technological support, establishing of communication with teachers and students, and improving staff qualifications.

Based on the data received after the student questionnaire, it was established that the advantages of the distance format are: learning in a comfortable and familiar environment, the flexibility of the educational process, and the disadvantages are insufficient self-organization of students, the risk of biased assessment, the lack of necessary skills and problems with the Internet. It was determined that, in general, the effectiveness of distance learning was rated by the respondents as average. The survey results showed that the university is not only an academic environment but also performs an important social function. This justifies the importance of

direct interaction between students and teachers in the classroom. Taking into account the above, we conclude that in the conditions of martial law in our region, the mixed format of learning is the most optimal. It guarantees students a safe environment, accessibility, inclusiveness, and individuality of learning.

Keywords: *mixed learning, distance learning format, educational process, martial law.*

Повномасштабне вторгнення російських військ в Україну в лютому 2022 р. та введення воєнного стану в нашій державі змусило адекватно реагувати на виклики, які насамперед стосуються обмежень, пов'язаних з фактором безпеки. Міністерство освіти та науки України ухвалило рішення про переведення закладів освіти на дистанційну форму навчання [9]. Одним із першочергових завдань було не лише гарантування безпечного середовища для здобувачів освіти та педагогічних працівників, а й надання їм психологічної підтримки.

Враховуючи всі обмеження, які діють у цей період у регіоні, згідно з рекомендаціями МОН України, в межах академічної автономії університету та за погодженням з Тернопільською обласною військовою адміністрацією в 2022–2023 навчальному році ТНПУ розпочав освітній процес у режимі, який максимально наближений до традиційного формату, із гнучким застосуванням елементів змішаного (очно-дистанційного) навчання. Здобувачам освіти, які були змушені змінити місце проживання (перебування), гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі [4].

Таким чином, університет використовуватиме кілька навчальних форматів. Розглядаючи особливості організації навчального процесу, охарактеризуємо ці формати та проаналізуємо їх взаємодію.

За останні роки багато дослідників намагалися проаналізувати та систематизувати зміст поняття «змішане навчання». На початку 2000-х у зарубіжній літературі науковці дали різні визначення змішаного навчання: 1) таке, що поєднує в собі живе навчання і вебтехнології (наприклад, віртуальний клас, самонавчання, спільне навчання, потокове відео, аудіо та текст) для досягнення цілей навчання; 2) яке поєднує різні педагогічні підходи (наприклад, конструктивізм, біхевіоризм, когнітивізм) для отримання оптимальних результатів; 3) комбіноване навчання, що об'єднує в собі технічні засоби навчання та навчання на робочому місці під керівництвом педагога; 4) навчання, яке зближує освітній процес з реалістичними професійними завданнями для створення гармонійного ефекту [12, с. 224].

Аналіз джерел з цього питання дає змогу зробити висновок, що існує кілька варіантів визначення терміна «змішане навчання»: *blended learning* – його називають також гібридним (*hybrid learning*), комбінованим (*mixed-mode learning*) або інтегрованим (*webenhanced learning*). Ч. Дзюбан, Дж. Гартмен і П. Москал вважають, що змішане навчання варто розглядати як певний підхід, що ефективно поєднує активну роботу в аудиторії з технічними можливостями всесвітньої мережі Інтернет [14]. К. Рід і Х. Сінх описують змішане навчання як навчальну програму, в якій використовується більше одного засобу подачі матеріалу з метою оптимізувати результати навчання і витрати на реалізацію програми. С. Моебз та С. Вейбелзал так трактують термін «змішане навчання»: це поєднання дистанційного і традиційного спілкування в інтегрованій навчальній діяльності [15]. Б. Коллінс стверджує, що змішане навчання – це гібрид традиційного очного та онлайн-навчання, за якого освітній процес відбувається як в аудиторії, так і за її межами, причому онлайн-складова стає природним розширенням традиційного аудиторного навчання [13, с. 230].

З наведеного вище можна зробити висновок, що трактування терміна «змішане навчання» дуже різнилися. Проте у 2006 році був опублікований «Посібник зі змішаного навчання», в якому було зроблено загальний висновок, що *blended learning* має на увазі змішування очного навчання і навчання за допомогою комп'ютера. У 2007 році фахівці Sloan Consortium уточнили це визначення. На їхню думку, навчальний процес, залежно від взаємодії його учасників і доставки навчального контенту, можна поділити на: традиційне навчання; навчання, підсилене дистанційними технологіями до 30 %; змішане навчання (*blended learning*) – з використанням до 80 % технологій дистанційного навчання; чисте дистанційне навчання (*online learning*) [7, с. 92].

Теоретичні і практичні аспекти дистанційного навчання були розглянуті в дослідженнях вчених: В. Бикова, В. Кухаренка, П. Федорука, Ю. Триуса, Б. Шуневича, Дж. Адамс та ін.

Аналізуючи джерела, бачимо, що вчені зробили вагомий внесок у вивчення різних аспектів навчання. Однак воєнний стан в Україні актуалізує потребу в дослідженні

особливостей організації змішаного навчання в нових політичних, соціально-економічних і культурних реаліях.

Мета статті – охарактеризувати особливості організації змішаного навчання в ТНПУ в умовах воєнного стану.

Для досягнення мети використані такі методи наукового дослідження: пошуково-бібліографічний аналіз, який передбачав збір, вивчення необхідних інформаційних джерел, їх систематизацію та класифікацію; методи емпіричного рівня (спостереження, опитування (анкетування)), які допомогли отримати дані для теоретичного осмислення проблематики; систематизація та контент-аналіз, що посприяли трансформувати кількісні показники інформації й уможливили інтерпретацію результатів.

У Рекомендаціях щодо впровадження змішаного навчання в закладах фахової передвищої та вищої освіти МОН України визначено: змішане навчання є підходом, педагогічною й технологічною моделлю, методикою, що поруч з онлайн-технологіями спирається на безпосередню взаємодію між студентами та викладачами в аудиторії [8]. У цьому документі окреслені актуальні проблеми освіти: доступність, інклюзивність, гнучкість, індивідуальна траєкторія навчання та можливість дуальної форми здобуття освіти. Все це потребує змін у підходах до організації навчання в університеті. Крім цього, на першому місці сьогодні актуальним є питання щодо гарантій безпеки для всіх учасників освітнього процесу. Для організації такої форми навчання в ТНПУ було ухвалено рішення про змішаний формат навчання, який полягає в поєднанні різних форм навчання: очної та дистанційної.

ТНПУ вже працював у дистанційному режимі через карантин, пов'язаний з пандемією COVID-19, тому має весь інструментарій для дистанційної роботи.

Варто зазначити, що університет ще з 2010 р. активно впроваджував у навчальний процес MOODLE – систему управління навчальним контентом, за допомогою якої можна створювати електронні навчальні курси [5]. MOODLE відповідає всім основним критеріям, що висувуються до систем електронного навчання: функціональність – наявність набору функцій різного рівня; надійність – зручність адміністрування та управління навчанням, простота оновлення контенту на базі існуючих шаблонів, захист користувачів від зовнішніх дій; стабільність – високий рівень стійкості роботи системи стосовно різних режимів роботи та активності користувачів; вартість – сама система безкоштовна, витрати на її впровадження, розробку курсів і супровід є мінімальними; модульність – наявність у навчальних курсах набору блоків матеріалу, які можуть бути використані в інших курсах; наявність вбудованих засобів розробки та редагування навчального контенту, інтеграції різноманітних освітніх матеріалів різного призначення; система перевірки та оцінювання знань слухачів у режимі онлайн (тести, завдання, контроль активності на форумах); зручність і простота використання та навігації [10, с. 7]. До пандемії цей ресурс зазвичай використовувався для самостійної роботи студентів.

Для інтенсивнішого використання MOODLE та з метою підготовки викладачів було створено центр дистанційного навчання. У період епідемічної ситуації, спричиненої коронавірусом, першочерговим завданням центру стало забезпечення безперебійної роботи сервера електронних ресурсів ТНПУ та оперативне реагування на запити викладачів і студентів щодо організації дистанційного навчання. Для успішної реалізації цього проекту необхідно було: розробити нормативну базу; забезпечити технологічний аспект (доступ до Інтернету, відповідне програмне забезпечення з постійним навчання персоналу та підвищенням кваліфікації викладачів); налагодити комунікацію з викладачами, працівниками центру, студентами.

З метою ефективнішого використання онлайн-комунікацій було проведено серію онлайн-семінарів. Усі вони були спрямовані на підвищення кваліфікації викладачів у застосуванні цифрових інструментів у процесі дистанційного навчання. Так, у 2020 р. було проведено п'ять семінарів, які розглядали такі питання: 1. Дидактичні можливості модуля «Завдання» LCM MOODLE. 2. Проведення онлайн навчальних заходів. 3. Контроль знань за допомогою тестових завдань засобами Moodle (Ресурс Тест). Редагування, створення та завантаження тестових завдань у систему Moodle. 4. Цифрові інструменти для комунікації у процесі дистанційного навчання (інтерактивні онлайн-дошки, Google документи, платформа для проведення онлайн-занять). 5. Засоби сервісу BigBlueButton для проведення онлайн-занять. 6. Мистецтво комп'ютерної презентації. 7. Запис та публікація відеолекцій.

У 2021 р. три семінари відбулися на тему «Створення та використання діяльнісних компонентів у середовищі електронного навчання ТНПУ».

Центром дистанційного навчання здійснювалась і підтримка студентів («Дорожня карта студента», інструкції з приєднання до занять в Zoom та Google Meet) [6]. Проте, на нашу думку, найважливіша роль відводилась викладачеві, який мав забезпечити якісне наповнення контенту курсу та допомогти студентам, особливо першокурсникам, адаптуватися до нових умов навчання. Отже, він мав володіти такими ключовими компетенціями: 1) інтеграція технологій (здатність ефективно поєднувати онлайн-навчання з аудиторним навчанням); 2) використання даних (здатність використовувати цифрові інструменти для контролю активності та ефективності, щоб управляти прогресом студентів); 3) персоналізація (здатність створювати навчальне середовище, яке дозволить студентам реалізувати темп та спосіб навчання); 4) онлайн-взаємодія (студент+студент, студент+викладач) [8].

Центром дистанційного навчання ТНПУ на кінець 2020 р. було зареєстровано 2880 електронних навчальних комплексів (ЕНК) дисциплін. Електронними курсами забезпечено майже 90 % навчальних дисциплін, за винятком тих, для яких такі курси розробляти недоцільно (наприклад, практичні курси факультету мистецтв та факультету фізичного виховання). Використання ЕНК стало в університеті системою. Для віддаленої взаємодії викладачів, адміністрації університету зі студентами використовувалися такі рішення, як групи, розсилки, спільна робота з документами, створення форм для анкетування, проведення опитувань та опрацювання результатів з використанням корпоративної пошти tnpu.edu.ua. За період карантину та переходу на дистанційний формат було розгорнуто платформи для проведення онлайн-навчання BigblueButton, Google Meet, Zoom. Розгорнуто сервіс відеолекторію на платформі YouTube для зберігання навчальних відеоматеріалів. У цьому контексті розроблено методичні рекомендації щодо підготовки, запису, демонстрації відеолекцій викладачів ТНПУ та їх завантаження на сервіс YouTube; реалізовано проєкт «Електронний журнал ТНПУ». За допомогою хмарних сервісів G Suite for Education, з використанням корпоративної пошти tnpu.edu.ua, в університеті створено середовище цифрового навчання, яке забезпечує учасникам освітнього процесу власну траєкторію саморозвитку. Викладачі мають право вільного вибору платформи для проведення онлайн занять, зокрема: Zoom, Meet, BigBlueButton. Усі результати модульного контролю та підсумкові оцінки «Журналу успішності» автоматично інтегруються в систему UA=Бюджет [6].

Одним із ризиків дистанційної форми навчання, як зазначено в Рекомендаціях МОН України та підтримується науковцями, є дотримання академічної доброчесності. Тому вкрай необхідним є формування культури дотримання академічної доброчесності через внутрішню політику університету [8].

ТНПУ проводив заходи з популяризації принципів академічної доброчесності, їх впровадження в освітньо-наукову діяльність університету здійснюють Комісія з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами та Група сприяння академічній доброчесності. Вказана комісія виконує також наглядову та контролюючу функції. Відповідно до законодавчих вимог в університеті діє «гаряча лінія» (pravo@tnpu.edu.ua), на яку здобувачі вищої освіти та науково-педагогічні працівники можуть звернутися за інформаційною підтримкою щодо дотримання принципів академічної доброчесності та можливих її порушень. Розроблені відповідні «Положення» і «Кодекс честі»; проводиться перевірка на плагіат наукових доробків викладачів та студентських робіт [1].

Однак проблема якості освіти залишається актуальною. Щорічні проведення опитування серед викладачів та студентів виявляють низку протиріч поглядів студентів та викладачів на дистанційну форму навчання.

Нами було опитано 65 студентів факультету іноземних мов (спеціальність 035 Філологія) щодо дистанційного навчання.

Як бачимо, 32 % та 9 % студентів оцінюють дистанційний формат позитивно та дуже позитивно, а 38 % та 5 % – негативно та різко негативно (рис. 1).

Перевагами дистанційного навчання найчастіше студенти називають: навчання в комфортній і звичній обстановці (44 %), гнучкість навчального процесу (23 %), можливість поєднувати роботу з навчанням (18 %), технологічність процесу навчання (6 %), отримання практичних навичок (6 %), легкість оновлення змісту і можливість архівації старого матеріалу

ВИВЧАЄМО ДОСВІД

(3 %). Серед чинників, які негативно впливають на організацію повноцінного дистанційного навчання, лідирують недостатня самоорганізація студентів (28 %) та ризик необ'єктивної оцінки (24 %). Проте все ще значна кількість опитаних вказує на відсутність необхідних навичок (14 %) та проблеми з Інтернетом (16 %).

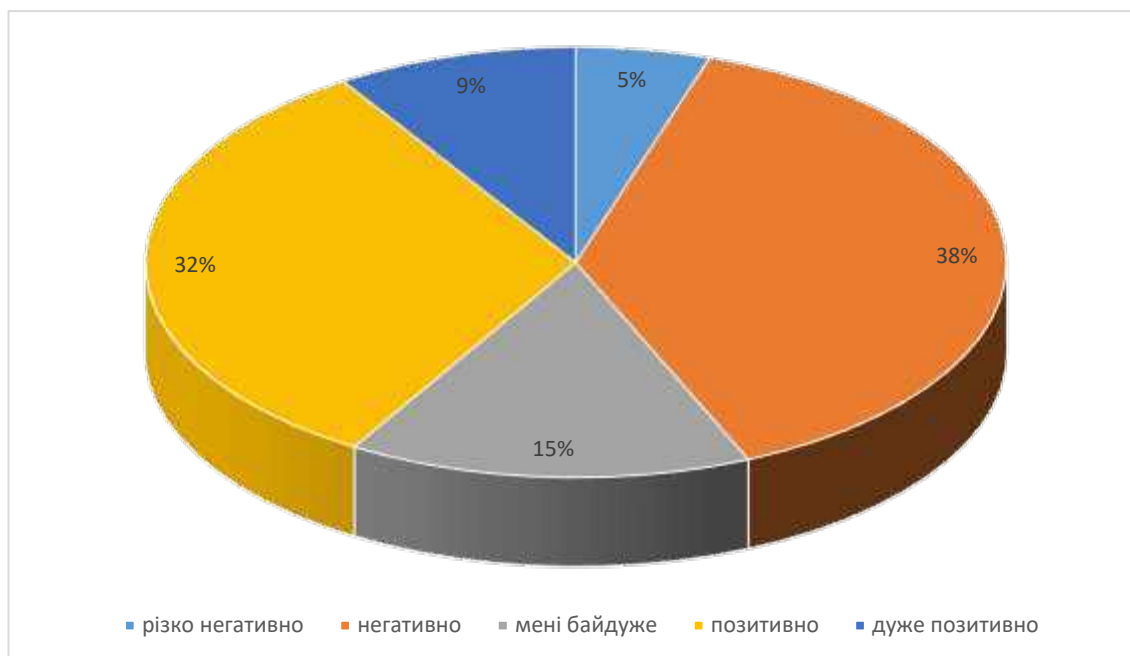


Рис. 1. Ставлення студентів факультету іноземних мов ТНПУ до дистанційного навчання.

Найважчим у дистанційному форматі, на думку опитаних, була відсутність очного спілкування з педагогом (45 %) та однолітками (26 %). Отже, спостерігається важливість соціального середовища.

Викладачі вказують, що перевагою дистанційного навчання є гнучкість, можливість запису відеолекцій, а серед недоліків називають низьку відвідуваність занять студентами, брак спілкування, недотримання здобувачами принципів академічної доброчесності.

Загалом ефективність дистанційного навчання оцінена респондентами як середня (74 %) (рис. 2).

Отже, результати опитування показують, що університет є не лише академічним середовищем, а й виконує важливу соціальну функцію.

З метою оцінки та моніторингу міжособистісної комунікації і психологічної підтримки суб'єктів освітнього процесу в період воєнного стану в університеті періодично проводять опитування студентів і магістрантів для з'ясування та врахування окремих чинників комунікації, покращення її якості, пошуку нових форм та методів спілкування, які були б комфортними для всіх [2].

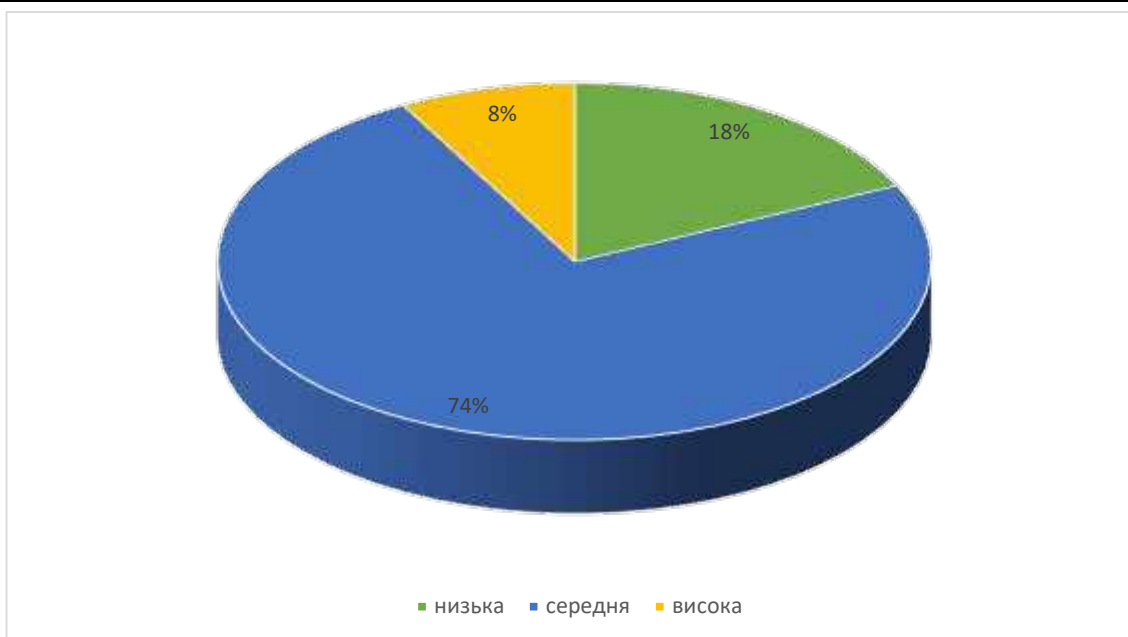


Рис. 2. Ефективність дистанційного навчання.

Для формування безпечного освітнього середовища в ТНПУ вже в перші дні нового навчального року були видані відповідні розпорядження, проведений інструктаж та навчальні тренування з питань цивільного захисту, а саме евакуацію учасників освітнього процесу під час сигналу «Повітряна тривога».

Таким чином, ТНПУ, враховуючи безпекову ситуацію в регіоні, прийняв зважене рішення про змішаний формат навчання, який, на нашу думку, є сьогодні найбільш перспективним, бо поєднує різні моделі та стилі навчання. Така система подання матеріалу дозволяє студентам вивчати та отримувати доступ до навчальних курсів у різних режимах, що є важливою особливістю, оскільки студенти часто мають не лише різні стилі та темпи навчання, а й різні можливості щодо перебування в Україні і навіть поза її межами. Окрім того, це ефективна стратегія з низьким рівнем ризику, спрямована на вирішення проблеми трансформаційних змін, які технологічні розробки вносять у вищу освіту.

Змішане навчання є природним розвитком електронного навчання, яке стає більш доступним, онлайн-ресурсів і постійної потреби в людському компоненті в навчальному досвіді. Це забезпечує гнучкість освітнього процесу, бо він вже не залежить від часу чи тривалості заняття; модульність, яка дає змогу планувати індивідуальну освітню траєкторію відповідно до освітніх потреб; доступність, оскільки досягається незалежність від географічного положення студентів; мобільність завдяки налагодженому зв'язку між студентами та викладачем. Поєднання традиційного та дистанційного навчання уможливує використання сильних сторін кожного з цих середовищ для досягнення навчальної мети. Це сприяє оптимізації ресурсів та часу, навчання стає більш відкритим, студенти мають змогу вчитися керувати своїм навчанням. До переваг такого формату навчання можна зарахувати й те, що освітній процес стає різноманітнішим і цікавішим, а студент – активним його учасником.

Актуальною залишається проблема мотивації студентів, які навчаються дистанційно. Основним завданням викладача є можливість підтримувати високий рівень взаємодії у віртуальному середовищі при обмеженому прямому контакті [11, с. 453].

Отже, в організації навчального процесу в умовах воєнного стану потрібно враховувати рекомендації МОН України, діяти в межах академічної автономії університету, погоджувати формат навчання з військовою адміністрацією. Водночас здобувачам освіти гарантується безпека освітнього процесу, доступність, інклюзивність та індивідуалізація навчання.

Ефективність змішаного формату навчання залежить від належного технічного та кадрового забезпечення. Вагома роль відводиться викладачеві, який при розробці навчального контенту має зважати не лише на змістове наповнення, а й на вибір методів навчання, форм контролю, враховуючи індивідуальні особливості та можливості студентів.

Перспективу подальших наукових досліджень вбачаємо в опрацюванні тематики, яка пов'язана з роботою психологічної служби університету в умовах воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академічна доброчесність ТНПУ. URL: <https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/akadem-chna-dobrochesn-st.php>
2. Анонімне опитування ТНПУ. URL: <https://tnpu.edu.ua/news/7632/>
3. Навчально-методичні семінари ТНПУ. URL: <https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=2378>
4. Наказ про підготовку до початку та особливості організації освітнього процесу в 2022–2023 навчальному році. URL: https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2022/nakaz_136.pdf.
5. Офіційний сайт системи MOODLE. URL: <http://www.moodle.org>
6. Постанова вченої ради ТНПУ «Про стан впровадження та перспективи застосування дистанційних технологій в освітньому процесі університету». URL: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/vchena_rada_2020-2021/postanova_22.12.2020.pdf
8. Рашевська Н. В. Змішане навчання як психолого-педагогічна проблема. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». 2010. Вип. 191. С. 89–96.
9. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf>
10. Роз'яснення МОН щодо роботи закладів освіти у межах правового режиму воєнного стану. URL: <https://tnpu.edu.ua/news/6932/>
11. Триус Ю. В., Герасименко І. В., Франчук В. М. Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE: методичний посібник / за ред. Ю. В. Триуса. Черкаси, 2012. 220 с.
12. Turko O., Kravchuk T., Kashuba O., Navolska H., Kutsyi I. The Latest Tools for the Formation of Foreign Language Communicative Competence of Students of Non-language Specialties. Arab World English Journal (AWEJ). Volume 12. Number 1 March 2021. P. 443–457 DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol12no1.29>
13. Чепурних Г., Медведовська Д., Турчина Т. Використання моделі «змішаного навчання» під час викладання іноземної мови у немовному вузі. Молодий вчений. 2019. № 5.1 (69.1). С. 223–226.
14. Collis B., Moonen J. Flexible Learning in a Digital World: experiences and expectations. London: Kogan Page Limited, 2001. P. 217–230.
15. Dziuban C. D., Hartman J. L., Moskal P. D. Blended Learning. Center for Applied Research. Research Bulletin. 2004. № 7. URL: <https://www.educause.edu/~media/files/library/2004/3/erb0407-pdf.pdf?la=en>
16. Moebs S., Weibelzahl S. Towards a Good Mix in Blended Learning for Small and Medium-sized Enterprises – Outline of a Delphi Study. URL: https://norma.ncirl.ie/1063/1/Towards_a_good_mix_in_blended_learning_paper.pdf

REFERENCES

1. Akademichna dobrochesnist TNPU [Academic integrity of TNPU]. URL: <https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/akadem-chna-dobrochesn-st.php>
2. Anonimne opytuvannya TNPU [Anonymous survey of TNPU]. URL: <https://tnpu.edu.ua/news/7632/>
3. Navchalno-metodychni seminary TNPU [Educational and methodical seminars of TNPU]. URL: <https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=2378>
4. Nakaz pro pidhotovku do pochatku ta osoblyvosti orhanizatsii osvithnoho protsesu v 2022–2023 navchalnomu rotsi [Order on preparation for the start and peculiarities of the organization of the educational process in the 2022-2023 academic year]. URL: https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2022/nakaz_136.pdf.
5. Ofitsiyni sait systemy MOODLE [The official site of the MOODLE system]. URL: <http://www.moodle.org>
6. Postanova vchenoi rady TNPU «Pro stan vprovadzhennia ta perspektyvy zastosuvannia dystantsiinykh tekhnolohii v osvithnomu protsesi universytetu» [Resolution of the Academic Council of TNPU «About the state of implementation and prospects for the use of remote technologies in the educational process of the university»]. URL: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/vchena_rada_2020-2021/postanova_22.12.2020.pdf
7. Rashevskaya N. V. Zmishane navchannia yak psykholoho-pedahohichna problema [Mixed learning as a psychological and pedagogical problem]. Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriya «Pedahohichni nauky». 2010. Vyp. 191. S. 89–96.
8. Rekomendatsii shchodo vprovadzhennia zmishanoho navchannia u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity [Recommendations regarding the implementation of mixed learning in institutions of vocational pre-higher and higher education]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf>

9. Roziasnennia MON shchodo roboty zakladiv osvity u mezhakh pravovoho rezhymu voiennoho stanu [Clarification of the Ministry of Education and Science regarding the work of educational institutions within the legal regime of martial law]. URL: <https://tnpu.edu.ua/news/6932/>
10. Tryus Yu. V., Herasymenko I. V., Franchuk V. M. Systema elektronnoho navchannia VNZ na bazi MOODLE: metodychnyi posibnyk [E-learning system of universities based on MOODLE: methodical guide]. / za red. Yu. V. Tryusa. Cherkasy, 2012. 220 s.
11. Turko O., Kravchuk T., Kashuba O., Navolska H., Kutsyi I. The Latest Tools for the Formation of Foreign Language Communicative Competence of Students of Non-language Specialties. Arab World English Journal (AWEJ) Volume 12. Number 1 March 2021. P. 443–457 DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol12no1.29>
12. Chepurnykh H., Medvedovska D., Turchyna T. Vykorystannia modeli «zmishanoho navchannia» pid chas vykladannia inozemnoi movy u nemovnomu vuzi [Using the «mixed learning» model when teaching a foreign language in a non-speaking university]. Molodyi vchenyi. 2019. № 5.1 (69.1). S. 223–226.
13. Collis B., Moonen J. Flexible Learning in a Digital World: experiences and expectations. London: Kogan Page Limited, 2001. P. 217–230.
14. Dziuban C. D., Hartman J. L., Moskal P. D. Blended Learning. Center for Applied Research. Research Bulletin. 2004. № 7. URL: <https://www.educause.edu/~media/files/library/2004/3/erb0407-pdf.pdf?la=en>
16. Moebs S., Weibelzahl S. Towards a Good Mix in Blended Learning for Small and Medium-sized Enterprises – Outline of a Delphi Study. URL: https://norma.ncirl.ie/1063/1/Towards_a_good_mix_in_blended_learning_paper.pdf

УДК 378. 016 : 758

DOI 10.25128/2415-3605.22.2.17

ЗІНОВІЙ СТЕЛЬМАЩУК

<https://orcid.org/0000-0001-9133-2876>

zistel@ukr.net

кандидат педагогічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВО ТА МЕТОДИКА РОБОТИ З ДИТЯЧИМ МУЗИЧНИМ КОЛЕКТИВОМ»: З ДОСВІДУ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Акцентовано увагу на важливості підвищення якості підготовки вчителя музичного мистецтва шляхом досягнення необхідних компетентностей, пов'язаних з технологіями музикування на українських народних інструментах в процесі проведення уроків музичного мистецтва в загальноосвітній школі, керування дитячими інструментальними колективами в закладах позашкільної освіти. Висвітлено досвід роботи під час викладання курсу «Інструментознавство та методика роботи з дитячим музичним колективом» у ТНПУ. Проаналізовано базові умови, які впливають на розвиток і процес формування у студентів професійних умінь і навичок гри в інструментальному ансамблі, а також керування дитячим музичним колективом на основі оволодіння методами роботи з однорідним та мішаним складом народних традиційних інструментів дитячого інструментального ансамблю, дидактичними принципами та знаннями виконавства на таких інструментах. Охарактеризовано процес підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації та здійснення колективної виконавської інструментально-творчої діяльності школярів в умовах класно-позакласної та позашкільної роботи, форми проведення репетиційної роботи з ансамблем народних інструментів в позаурочний час, що передбачають написання студентом партитури інструментального супроводу вокального твору з дитячого шкільного репертуару та поетапне озвучення її інструментальним складом академічної групи. Наведено приклади застосування ритмічної імпровізації, технології освоєння ударних інструментів без визначеної висоти звучання, хроматичної сопілки сопрано в строї до мажор на уроках музичного мистецтва та музикування на інших традиційних народних інструментах під час занять в інструментальному ансамблі.